

TARIM ARAŞTIRMA RAPORLARI - 21

GAP BÖLGESİNDE PİLOT
BİTKİ KORUMA KLİNİKLERİNİN KURULMASI

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

1. GİRİŞ

2. AMAÇ

3. KISIM

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1. MATERYAL

4.2. YÖNTEM

5. ARAŞTIRMA BÖLGESİ

6. SONUÇ

GAP BÖLGESİNDE PİLOT
BİTKİ KORUMA KLİNİKLERİNİN KURULMASI

AĞUSTOS, 1993

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

1. GİRİŞ

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. MATERYAL

2.2. YÖNTEM

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

4. SONUÇ

Ö N S Ö Z

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sulamaya açılmasıyla ortaya çıkacak tarımsal potansiyelin en iyi şekilde değerlendirilmesini temin etmek amacıyla GAP İdaresi Başkanlığı tarafından Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ne bir dizi Tarımsal Araştırma ve Geliştirme Çalışması yaptırılmıştır.

Şanlıurfa-Akçakale Koruklu mevkiinde tahsis edilen 276 dekarlık bir Araştırma İstasyonu kurulması, 31 adet projeden oluşan araştırma çalışmalarının yürütülmesi, GAP Bölgesi'nde Tarımsal Konularda Veri Bankası Oluşturulması ve Uzaktan Algılama Merkezi Kurulması olmak üzere dört bileşenden oluşan proje çalışmaları 1987-1992 yılları arasında yürütülmüştür.

Planlanan proje çalışmaları üç aşamalı olarak ele alınmış olup tamamlanan bölümü, birinci aşamayı oluşturan Adaptasyon Çalışmalarını içermektedir.

Proje paketinin araştırma çalışmalarından bitkisel üretimle ilgili olanlar, Koruklu mevkiinde kurulan Araştırma İstasyonu'nda hayvansal üretimle ilgili olanlar ise TIGEM Ceylanpınar Tarım İşletmesi'nde yürütülmüştür.

Bu rapor, yürütülen alt projelerle ilgili olarak saptanan ilk sonuçları ortaya koymaktadır.

Söz konusu proje paketinin ikinci aşaması olan yetiştirme teknikleri ile ilgili araştırmalar, ilk aşamada elde edilen verilere bağlı olarak ve adaptasyonu saptanmış tür ve çeşitlerle Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin de katkıları ile yine Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi tarafından 1993-1996 yılları arasında sürdürülecektir.

1. GİRİŞ

2000'li yıllara giderken dünya nüfusu; özellikle de ülkemiz nüfusu hızla artmakta, buna karşın tarım alanları ve tarımsal ürün artışı aynı hızla gerçekleşmemektedir.

GAP Projesi'nin tamamlanarak yeni tarım alanlarının sulamaya açılacak olması nedeniyle ülkemiz bir süre daha tarımsal üretim açısından kendi kendine yeterli olma özelliğini sürdürecektir. Ancak Türkiye tarımının da bir çok eksik kalan ve aksayan yönleri vardır. Bu, özellikle bitki koruma konusunda açıkça görülmektedir. Kimyasal mücadelede kullanılan tarım ilaçları bilinçsiz, fazla ve zamansız kullanıldıklarında çevreye, burada yaşayan canlılara ve doğal dengeye büyük zararlar vermektedir. Bazıları doğal denge içinde yeni zararlı tiplerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bunun yanında ekonomik olarak bakıldığında ise boşa giden döviz ve artan üretim maliyetleri karşımıza çıkmaktadır. Bugün yetiştirilen çok sayıda kültür bitkisine zarar veren yüzlerce hastalık, yabancı ot ve zararlıya karşı Türkiye'de 1990 yılı dikkate alındığında 312 tür etkili madde de 1147 çeşit ruhsatlı tarım ilacı kullanılmıştır. Tüm bunların çevreye, insana ve doğal dengeye zarar vermeden ekonomik olarak bir araya getirilip kullanılması gerçekten uzmanlık gerektiren bir konudur.

Kullanılmakta olan tüm kimyasal tarım ilaçları zehirlidir. Bu zehirlilik insan sağlığı, çevre sağlığı, ekolojik dengeler ve yaban hayatı için oldukça önemlidir. Akut yada kronik toksisiteye sahip, bilinçsizce kullanılan tarım ilaçları üzerinde yapılan araştırmalar bunların insan sağlığı açısından kanser yapıcı, sinir sistemini etkileyici ve hatta mutasyon yapıcı olduklarını ortaya koymuştur.

Bugün uzmanlık gerektirdiği kabul edilmiş Bitki Koruma'da tarım ilacı kullandırma işi ne yazıkki sadece %1 seviyesinde bitki korumacıların elindedir. Bitki Koruma klinikleri sabit ve hareketli mekanlarda bitki hastalık ve zararlılarının önce tanısı, sonrada ürünün bu hastalık ve zararlılardan korunması için gerekli tüm önlemleri belirleyip, uygulanmasını çiftçilere öneren bir organizasyondur. Bu açıdan gerek hastalık ve zararlıların tanısı ve gerekse koruma önlemlerinin uygulanması konusunda Bitki Koruma Klinikleri'nin uzman kadrolardan oluşturulması gerekir.

Bütün bunlar dikkate alındığında, bu araştırma;

- a) Türkiye'de Bitki Koruma ile ilgili tüm mevcut problemlerin detaylı olarak belirlenmesi ve Bitki koruma Organizasyonunun yenilenmesi için öneriler getirmek,
- b) Bitki Koruma Bölümü mezunlarının gerçek çalışma alanlarını ve pozisyonlarını belirleyerek bu konudaki yanlış uygulamaları ortadan kaldırmak,
- c) Gelişmiş ve Bilimsel Bitki Koruma aktivitelerini yürütecek "Bitki Koruma Klinikleri" nin bir model olacak şekilde GAP Bölgesi'nde kurulmasına olanak sağlamak amacıyla yürütülmüştür.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

Bu araştırma, değişik gruplarla anketler yapılarak, konu ile ilgili mevcut

yasa, yönetmelik ve tüzükler incelenerek yürütülmüştür. Ayrıca diğer bazı ülkelerde mevcut bitki koruma organizasyonları da incelenmiştir.

Ziraat Mühendisi ve Yüksek Mühendisleri ile 199 adet; tarım ilaçları bayileri ile 207 adet; tarımı yoğun bölge illeri ve GAP kapsamına giren illerdeki köylerde tesadüfi olarak seçilen üreticiler ile 157 adet; Ankara, Atatürk, Çukurova, Dicle ve Ege Üniversitelerinin son sınıf öğrencileriyle toplam 231 adet anket formu doldurulmuştur.

2.2. Yöntem

Öncelikle 1975 yılından 1989 yılına kadar verilmiş ve iptal edilmiş tarım ilaçları bayilik ruhsatları ile ilgili bilgiler Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı İl Müdürlüklerinden temin edilmiştir.

Ülkemizde tarım ilaçları konusunda faaliyet gösteren ulusal ve çok uluslu tarım ilaçları firmalarında çalışan elemanların mezun oldukları bölümleri belirlemek amacıyla gerekli araştırmalar yapılmış, en fazla tarım ilacı tüketilen il olması nedeniyle örneklemelerde kullanılmak üzere son beş yılda Adana'da tüketilen ilaç miktarları ve parasal tutarları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca ülkemizde Bitki Koruma ile yakından ilişkili olan Tarım-Kredi Kooperatifleri, Çukobirlik ve Türkiye Zirai Donanım Kurumu bölge yetkililerinden organizasyon, istihdam ve ilaç satışları hakkında bilgiler alınmış ve elde edilen bulgular doğrultusunda GAP Bölgesi öncelikle pilot bölge olarak kabul edilip; mevcut ve daha önce uygulanmış yasa, yönetmelik ve uygulamalar doğrultusunda "Fitoklinik" veya "Bitki Koruma Kliniği" ile ilgili organizasyon için teklif şeklindeki yönetmelik taslağı hazırlanmıştır.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu çalışmada; anket yapılan tarım ilaçları bayilerinin %56.72'si yüksek okul mezunu iken söz konusu ilaç bayilerinin sadece % 27.52'si Ziraat Mühendisi veya Yüksek Mühendisidir. Ziraat Mühendisi olmayan bayilerin % 32.10'u bir Ziraat Mühendisi ile işbirliği yaparken, % 48.70'inin tarım kuruluşlarından herhangi birisi ile ilişki içinde olduğu, ankete katılan ilaç bayilerinin % 84.04'ünün müşterisi olan üreticilere ilaç önerisi yaptıkları saptanmıştır. Anket yapılan ilaç bayilerinin % 64'ü "Bitki Koruma Klinikleri"nin resmi olması gerektiğini, % 28.0'i de özel olması gerektiğini belirtmişlerdir. Tarım ilaçlarının reçete ile satılmasına ilaç bayilerinin % 75.51'i evet derken, % 43.17'si reçeteyi sadece Bitki Koruma Bölümü mezunlarının vermesi gerektiğini söylemişlerdir. Anket yapılan ilaç bayilerinin büyük bir çoğunluğu sorulan temel Bitki Koruma kavramlarına doğru cevaplar verememişlerdir.

Anket yapılan Ziraat Mühendislerinin %92.44'ü tarımsal faaliyetlerde aktif olamadıklarını, %82.35'i bugünkü tarım ilaçları bayiliği kurumunun uygun olmadığını, herhangi bir zararıya ilaç önerirken %97.70'i çevre sağlığını gözönüne aldıklarını, %48.77'si de GAP Projesi tamamlandığında burada organize olacak "Bitki Koruma Klinikleri"nde çalışabileceklerini belirtmişlerdir. Ankete katılan Ziraat Mühendislerinin %96.20'si "Bitki Koruma Klinikleri" sisteminin yararlı olacağını, %95.45'i bu sistemle üreticilere verilen hizmette ve Ziraat Mühendisliği lehinde kalitenin artacağını belirtirlerken sadece %24.14'ü "Bitki Koruma Klinikleri" ne alternatif öneriler gösterebileceklerini bildirmişlerdir.

Anket yapılan üreticilerin % 56.49'u ilkökul mezunu olduklarını, %27.33'ü çiftçilik dışında işlerinin bulunduğunu, kendi arazilerindeki teknik bakım işlerini %83.12'si bizzat kendisi yaparken sadece %1.30'u Ziraat Mühendisleri aracılığı ile yaptıklarını belirtmişlerdir. Yapılan anketlerde üreticilerin %30.92'si herhangi bir sorun olunca tarım kuruluşlarını çağırdıklarını, %25.66'sı tarım kuruluşları köye veya araziye gelirse sorununu ilettiğini, %26.32'si de her yolu deneyerek tarım kuruluşlarından yararlandıklarını bildirmişlerdir. Bunun yanında üreticilerin %52.74'ü teknik teşkilatların yeterince yararlı olamadıklarını ileri sürmüşlerdir. Üründe meydana gelen bir problem için üreticilerin %42.58'i teknik teşkilattan bilgi alırken, %17.42'si doğrudan ilaç bayisinden bilgi aldığını, %62.07'si zararlı görülmeye başlayınca ilaç satın aldığını, %46.30'u ise ihtiyaçtan fazla tarım ilacı aldığını, %27.15'i de geçmiş yıllardan elinde ilaç olduğunu söylemiştir. Üreticilerin %20.13'ü ilaç alımı için teknik teşkilatın, %15.88'ide ilaç bayilerinin önerilerine uyduklarını belirtirlerken, anket yapılan üreticilerin büyük bir çoğunluğunun Bitki Koruma ile ilgili bazı genel kavramları bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Anket yapılan üreticilerin %91.01'i "Bitki Koruma Klinikleri" sisteminde reçeteye ilaç satılmasını, %70.37'si reçetelerin Bitki Koruma Bölümü mezunları tarafından verilmesinin uygun olacağını ve % 81.01'i de Kliniklerin resmi statüde olması gerektiğini bildirmişlerdir.

Anket yapılan Ziraat Fakültesi son sınıf öğrencilerinin ortalama % 35.0'i Bitki Koruma ile ilgili sorulan teknik temel kavramlara cevap verememiştir. Bunun yanında, bu öğrenciler tarım ilaçları bayisi olma koşullarını da bilmezken, %63.38'i üreticilere ilaç bayisi olarak teknik danışmanlık yapabileceklerini, GAP Bölgesi kapsamına giren illerde % 76.0'ünün özel "Bitki Koruma Kliniği" açmayı düşünebileceklerini, % 85.91'i tarım ilaçlarının reçete ile satılmasının yararlı olabileceğini ve % 75.36'sı da sorumluluk alıp reçete ile tarım ilacı uygulamalarını önerebileceklerini belirtmişlerdir.

4. SONUÇ

Ülkemizde halihazırda Bitki Koruma faaliyetleri diğer hizmetlere oranla yeterli gibi yürütülmekte ise de Devlet Kuruluşları Bitki Koruma konusunda istenen düzeyde ihtisaslaşmış değildir. Tüm ülkede ve GAP Bölgesi'nde Bakanlığa bağlı ilgili kuruluşlar ve ulusal yada uluslararası firmalar ve diğer bazı kurumlar (Tarım-Kredi Kooperatifleri ve Türkiye Ziraî Donanım Kurumu) ile bölgesel kooperatifler (Çukobirlik) ele alındığında konu ile ilgili uzman kişilerin istihdamında büyük eksiklikler olduğu belirlenmiş ve bazılarında ise hiç Bitki Koruma Bölümü mezunu bulunmadığı görülmüştür. Tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu Adana ilinde Bitki Koruma Şube Müdürlüğü'nde çalışan teknik elemanlar ancak 1/3'ü Bitki Koruma Bölümü mezunu Ziraat Mühendisi veya Ziraat Yüksek Mühendisidir. Aynı durum GAP Bölgesi illerinde daha da çarpıcıdır. Bu bölgede Bitki Koruma Şube Müdürlüğü'nde çalışan elemanların %13.9'u Bitki Koruma Bölümü mezunudur. Görüldüğü gibi Bitki Koruma sorunlarını izleyecek ve çözecek olan bu kuruluşlarımızda uzman personel yetersizdir.

Çevre sağlığının ve doğal dengenin bozulması ve dolayısıyla insan sağlığının tehdit altına girmesi; mevcut zararlılarda tarım ilaçlarına dayanıklı bireylerin oluşması; yeni zararlı türlerin ortaya çıkması; üretim maliyetlerinin artması ve döviz kayıpları gibi sorunlar karşımıza çıkmaktadır. Bu eksiklik ve aksaklıklar sonucu ortaya çıkan tüm problemleri çözüme kavuşturmak amacıyla GAP Bölgesi illeri öncelikle pilot bölge kabul edilerek, Devlet kontrolünde resmi ve özel kurum kavramı içinde sadece konu uzmanlarının yer aldığı bilimsel ve disiplinli çalışma ortamının sağlanması zorunludur.

Ayrıca ülkemizde Bitki Koruma faaliyetlerinin uzman kadro ile yürütülebilmesi için ilk adım olarak "Bitki Koruma Klinikleri"ni oluşturmada gerekli altyapının meydana getirilmesi amacıyla bir yönetmelik çerçevesinde örgütlenmeye gidilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

1. GAP Bölgesinde Yabancı Olanakların Kontrolü ve Önlenmesi İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
2. GAP Bölgesinde Değişik Yabancı Olanakların Kontrolü
3. GAP Bölgesinde Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
4. GAP Bölgesinde Uygun Fırtına Savunma Önlemlerinin Alınması
5. Genel Olarak Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
6. Sulama ve GAP Bölgesinde Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
7. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
8. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
9. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
10. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
11. GAP Bölgesinde Uygun Ayrıştırma Çeşitli Önlemlerin Alınması
12. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
13. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
14. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
15. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
16. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
17. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
18. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması
19. GAP Bölgesinde Sulama Yabancı Olanakların Kontrolü İçin Çeşitli Önlemlerin Alınması

TARIMSAL ARASTIRMA GELISTIRME PROJE CERCEVESINDE YURUTULEN CALISIMALAR

1. GAP Bölgesine Adapte Olabilecek Şeftali, Kayısı, Badem ve Nektarin Çeşitlerinin Saptanması
2. GAP Bölgesinde Değişik Nar Çeşitlerinin Adaptasyonu
3. Ülkemizde Yetiştiriciliği Yapılan Çilek Çeşitlerinin GAP Bölgesine Adaptasyonu
4. GAP Bölgesine Uygun Pikan Cevizi Çeşitlerinin Saptanması
5. Doğal Olarak Yetişen Çok Yıllık Soğanlı-Yumru ve Rizomlu Süs Bitkilerinin Tarlada Üretim Olanakları
6. Sulamanın GAP Alanında Yüksek Verimli Sofralık ve Şaraplık Üzüm Çeşitlerinin Verim ve Kalitelerine Etkisi
7. GAP Bölgesinde Sebze Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi
8. GAP Bölgesinde Yüksek Verimli Lif Teknolojik Özellikleri Üstün Pamuk Çeşitlerinin Saptanması
9. GAP Bölgesinde Sulu Koşullara Uygun Yemlik ve Biralık Arpa Çeşitlerinin Saptanması
10. GAP Bölgesine Uygun Kolza Çeşitlerinin Saptanması
11. GAP Bölgesine Uygun Ayçiçeği Çeşitlerinin Saptanması
12. GAP Bölgesinde Sulu Koşullara Uygun Ekmeklik ve Makarnalık Buğday Çeşitlerinin Saptanması
13. GAP Bölgesinde Sulu Koşullara Uygun Çeltik Çeşitlerinin Saptanması
14. GAP Bölgesinde Yem Bitkileri Adaptasyonu
15. GAP Bölgesinde Sulu Koşullarda Yetiştirilebilecek Yonca Çeşitlerinin Saptanması
16. GAP Bölgesinde I. Ürün veya II. Ürün Olarak Yetiştirilebilecek Sorghum Tür ve Çeşitlerinin Saptanması
17. GAP Bölgesinde I. veya II.Ürün Olarak Yetiştirilebilecek Mısır Çeşitlerinin Saptanması
18. Harran Ovası Koşullarında Pamuk Sulamasında Sulama Aralığı ve Su Tüketiminin Belirlenmesinde Açık Su Yüzeyi Buharlaşmasından Yararlanma Olanakları
19. Harran Ovası Koşullarında Ayçiçeği Sulamasında Sulama Aralığı ve Su Tüketiminin Belirlenmesinde Açık Su Yüzeyi Buharlaşmasından Yararlanma Olanakları

20. Harran Ovası Koşullarında Su Yüzeyi (Class-A Pan) Buharlaşmasından Yararlanarak İkinci Ürün Soya İçin Sulama Programlarının Geliştirilmesi
21. GAP Bölgesinde Pilot Bitki Koruma Kliniklerinin Kurulması
22. GAP Bölgesinde Zirai Mücadele Politikasına Esas Teşkil Edecek Hastalık, Zararlı ve Yabancı Otların Saptanması
23. Mardin-Ceylanpınar Ovaları Toprak Kaynaklarının Temel Özellik ve Dağılımlarının Belirlenmesi ve İdeal Arazi Kullanım Planlarının Hazırlanması
24. Harran Ovasında Önemli ve Yaygın Toprak Serilerinin Sulama Başlamadan Önceki Strüktür ve İnfiltrasyon Özellikleri ve Alkaleleşme Olasılıklarının Belirlenmesi
25. GAP Bölgesinde Entansif Süt Sığırcılığını Geliştirmek İçin Uygulanabilecek İslah Organizasyon Modelleri
26. Kilis Tipi Güney Sarı Kırmızı Sığırların Yayılış Alanları, Performansları ve GAP Bölgesi için Bu Sığırlardan Yararlanma Olanakları
27. GAP Bölgesinde Yetiştirilen İvesilerin Süt, Döl ve Et Verimlerinin İslahında Egzotik Irklardan Yararlanma Olanakları
28. GAP Bölgesinde Çeşitli Bal Arısı Irklarının Performanslarının Saptanması ve Bölgede Mevcut Arı Irklarının İslahı Olanakları
29. GAP Bölgesinde Entansif ve Yarı Entansif Koşullarda Hindi Yetiştiriciliği
30. GAP Bölgesinde Sulu Koşullarda Uygulanabilecek Ekim Nöbeti Sistemleri
31. İkinci Ürün Dane Mısır Yetiştirmede Farklı Toprak İşleme Yöntemlerinin Teknik ve Ekonomik Yönden Karşılaştırılması
32. Plastik Örtülü Seralarda Bitki Yetiştirme Ortamının Sağlanması İçin Isı Örtüleri İle Nemlendirme Sistemlerinin Kullanılması ve Enerji Dengesinin Belirlenmesi
33. GAP Bölgesinde Tahıllar ve Baklagiller Pazarlama Yapısı ve Geliştirilmesi
34. GAP Bölgesinde Endüstri Bitkileri Pazarlama Yapısı ve Geliştirilmesi
35. GAP Bölgesinde Meyve ve Sebze Pazarlama Yapısı ve Geliştirilmesi
36. GAP Bölgesinde Hayvansal Ürünler Pazarlama Yapısı ve Geliştirilmesi